

NOORTEKESKUSTE HEA TAVA

Abimaterjal noortekeskuste asutamisel, arendamisel, toetamisel ja koostöösse kaasamisel

Eessõna

Noorsootöö noortekeskustes on LOOD

Noorsootöö ei ole NUMBRID.

Noore arenemine ja arendamine on PROTSESS.

Noorsootöös osalemine on iga noore jaoks isiklik/enda LUGU.

Eesti noorsootöö on võimaluste rohke. Iga noor saab luua oma loo, valida oma arengutee ja osaleda enda võimalustele vastavas osalusprotsessis. Eestis toimetavad tänasel päeval erinevad noortekeskused, huvikoolid, laagrid, õpilasmalevad, noorteühingud, noorteklubid, osaluskogud, noorteaktiivid jne. Noorsootöö saab toimida kooli, kiriku või kogukonnakeskuse juures. Vastavalt teenuste ja tegevuste mitmekesisusele, hoone eripärale vms tuginedes võib noorsootööasutuse nimetus olla noortekeskus, noortemaja, noortetuba jm. Ükski eelpool nimetatud noorsootööasutus või osalusvorm ei ole olulisem teistest. Igal asutusel on omad eesmärgid, erisused, kuid nad jälgivad noorsootöö põhimõtteid. Oluline on täita noorte ja ühiskonna ootusi.

Käesolev dokument keskendub peamiselt noortekeskuse loomise või arendamise väärtuste väljatoomisele. Noor ei astu noortekeskuse või huvikooli uksest sisse teadmise, et ta võtab osa noorsootööst. Noortekeskuste ja teiste noorsootöö valdkonna eestvedajate ja korraldajate roll on tagada noorele vajalik toetamine. Noorele tuleb tagada võimalused huvidest ja võimetest lähtuvalt, tema ümber olev võrgustik peab sellega arvestama, kaasa käima, täitma rolli, toetama noort nii nagu see vajalik on.

Noortekeskustele Hea Tava loomise tingis asjaolu, et Eestis puudub ühtne riiklik noortekeskustele suunatud regulatsioon, ei eksisteeri noortekeskuste seadust, standardit ega tegevusmudelit. Noorsootööd korraldatakse vastavalt kohaliku omavalitsuse arusaamale ja võimekusele, seetõttu on noortekeskused ja piirkondlikult pakutavad teenused erinevad. See rikastab noorsootöömaastikku, kuid ei taga alati noortele võrdseid võimalusi.

Lähtuvalt eeltoodust asus MTÜ Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus (Eesti ANK) 2012. aastal välja töötama Eesti Noortekeskuste HEA TAVA. Dokumendi loomisel osalesid Eesti noortekeskuste noored¹, Eesti ANK liikmed ja valdkonna eksperdid erinevatelt tasanditelt ning see Eesti noortekeskuste HEA TAVA kajastab Eesti ANK liikmete kogemusi ja ühiseid arusaamu noortekeskuste toimimispõhimõtetest. 2018. aastal on dokumenti täiendatud ja parendatud vastavalt valdkonda reguleerivatele teistele dokumentidele ning noortekeskuste esindajate arvamustele ja kogemustele tuginedes. Dokumendi valmimist on rahaliselt toetanud Hasartmängumaksu Nõukogu ning Kodanikuühiskonna Sihtkapital. Dokument on soovituslik ja pidevas arengus, nagu on seda Eesti noorsootöömaastik. Tegemist ei ole lõpliku tõega.

Noortekeskus tähendab Eesti ANK jaoks pädevaid ja kompetentseid noorsootöötajaid, kes tegutsevad teadlikult eesmärgistatud tegevuskava/programmi alusel tegevusi toetavas keskkonnas.

Loodame, et Noortekeskuste Hea Tava aitab Teie piirkonnas kaasa noorte enda lugude loomisele!

---

¹ "Milleks noorsootöö" noorteseminar, toetatud SANA poolt

1. NOORTEKESKUSE LOOMINE

1.1. Noortekeskuse loomine on teadlik valik.

- 1.1.1. Noorsootöös on kaardistatud piirkonna noorte vajadused ja võimalused.
- 1.1.2. Noortekeskuse tegevusvaldkondi planeerides on tutvutud, milliseid tegevusi juba noortele pakutakse (huviringid, huvikool, spordiklubid jne).
- 1.1.3. Välja on selgitatud noorte endi soovid ning lähtutakse piirkonna noorte vanuselisest jaotuvusest, eelistustest, probleemidest, paikkonna väärtustest ja visioonidest.

1.2. Noortekeskus on avatud vähemalt 20-30 tundi nädalas ja kätte saadav kõigile teenuspiirkonna noortele.

- 1.2.1. Noortekeskus asub noortele ligipääsetavas asukohas (nt asula keskus), kohas, kus noored igapäevaselt liiguvad. Keskusest väljaspool elavatele noortele on tagatud ligipääs noortekeskusesse nt ühistranspordiga.
- 1.2.2. Noortekeskusesse on loodud ligipääs ja tegevusvõimalused füüsilise erivajadustega noortele.

1.3. Noortekeskuse külastamiseks ja teenuse kasutamiseks on kõigil noortel võrdsed võimalused.

- 1.3.1. Noortekeskus lähtub avatud noorsootöö põhimõtetest (vt lisa 1), mis tagab noorte vabatahtliku osaluse keskuse tegevustes, on arendav, ea- ja võimetekohane, tasuta, loob võrdsed võimalused igale noorele olenemata soost, nahavärvist, tõekspidamistest ja kultuuripärandist.
- 1.3.2. Noortekeskus on aktiivne, loomingulist ja identiteeti toetav, turvaline ja noori kaasav arengukeskkond.
- 1.3.3. Noortekeskus on apoliitiline, religioossete eelistusteta, juhindub oma tegevustes EV seadustest ning teistest õigusaktidest, toetades ja suunates noori nende endi huvidest lähtuvalt.

2. NOORTEKESKUSE RUUMID

2.1. Noortekeskuses on kaasaegsed tegevusvõimalused ja -keskkond.

- 2.1.1. Noortekeskus asub selleks eraldi ehitatud hoones, kus on ruumid mitmesuguste teenuste tarbeks. Kui noortekeskus asub mõne teise asutusega ühes majas, peab neutraalse sisenemise tagamiseks võimaldama keskusesse eraldi sissepääsu. Soovituslik on noorsootöötegevusteks ruumi tagamine vähemalt 4m² noore kohta.
- 2.1.2. Noortekeskuse ruumid on kujundatud lähtuvalt noorte vajadustest, noorte soovidest ja noorte kaasabil ning turvalisusest. Noortekeskuse ruumid vastavad piirkondlikele vajadustele ja võimalustele. Turvaline ja hubane keskkond loob eelduse noorte kaasamiseks.
- 2.1.3. Noortekeskuses on mitmekülgsed tegevusvahendid, mille soetamisel, täiendamisel ja uuendamisel on arvestatud noorte vajaduste, ettepanekute, saadud tagasiside ning turvalisusega.

2.2. Noortekeskuse ruumide kohta on koostatud riskianalüüs ja töötajatele on töökeskkond kohandatud lähtuvalt EV kehtivatest seadustest.

2.3. Noortekeskuse keskkond ja pakutavad teenused peavad olema kooskõlas.

- 2.3.1. Noortekeskuses kasutatavad materjalid (värvid, tegevusvahendid jne) pole tervist kahjustavad, on vastupidavad ja noorte vajadustest lähtuvad, see aitab kaasa turvalise arengukeskkonna kujundamisele.
- 2.3.2. Noortekeskuse sisekujunduses on lähtutud, et mööbel oleks funktsionaalne ja ruume on võimalik vastavalt vajadusele ümber paigutada.
- 2.3.3. Noortekeskuses on olemas nõ avatud ruum*. Tegemist on neutraalse tsooniga, kus noor võib lihtsalt oma vaba aega veeta, teiste noortega suhelda jne. Avatud ruum võimaldab noorsootöötajal vahetult luua kontakte ja arendada vestlust, õppida tundma noori, kuulda noorte arvamust ning noorte seisukohast olulisi päevakajalisi probleeme, suunata viimaste lahendustele ning toetada noorte algatusi lähtuvalt individuaalsetest vajadustest ja eelistustest.

- 2.3.4. Huvitegevusteks on olemas avatud ruumist eraldiseisev ruum, et viia segamatult läbi erinevaid tegevusi.
- 2.3.5. Noortekeskuses on noorsootöötajale tagatud ruum individuaalseks tööks noorega.
- 2.3.6. Noortekeskuses on noorsootöötajale tagatud tööruum, mis võimaldab hoida dokumentatsiooni, töövahendeid ning isikuandmete kaitse seadusest² lähtuvalt delikaatsete andmetega seotud dokumente.

3. NOORTEKESKUSE PERSONAL

Regulatsioonid noorsootöötajana töötamiseks on välja toodud noorsootöö seaduses³ ja lastekaitse seaduses⁴.

3.1. Noortekeskuses töötavad pädevad ja motiveeritud spetsialistid.

- 3.1.1. Noortekeskuse töötajate leidmiseks korraldatakse konkursse, viiakse läbi vestlusi ja proovipäevi.
- 3.1.2. Noortekeskuses peab olema noorsootöötajaid vastavalt noortekeskust külastatavate noorte arvule. Noortekeskuse töö haldamiseks on vajalik vähemalt 0,5 koormusega spetsialist.
  - 3.1.2.1. Noorsootöötaja tööaeg sisaldab keskuse töö ettevalmistavaid tegevusi, noorsootöö sisulisi tegevusi, noorsootöö- ja sidusvaldkonna koostöötegevusi, koolitustel osalemist, mitmepäevaseid väliüritusi, muutuvate vajadustega kursis hoidmist jne.
  - 3.1.2.2. Tööandja tagab noorsootöötajale töövälisel ajal töötamise eest lisatasu või lisapuhkepäeva.
- 3.1.3. Noortekeskuses on lisaks juhatajale/noorsootöötajale olemas vajalik abipersonal (nt puhastusteenindaja, administraator vms).
  - 3.1.3.1. Noortekeskuse töötajate arvu planeerimisel on arvestatud keskuse ruumiliste vajaduste ja keskust külastavate noorte arvuga. Noortekeskuses peaks olema iga 15 noore kohta vähemalt üks noorsootöötaja.

3.2. Noorsootöötaja omab või omandab noorsootöö või sidusvaldkonna erialaharidust ja/või omab noorsootöötaja kutset⁵.

3.3. Noortekeskuse töötajad tegutsevad kooskõlas noorsootöö seaduse, kutsestandardi ja noorsootöötaja kutse-eetikaga⁶.

3.4. Tööandja on kursis noorsootöötaja koolituslike vajadustega ning täiendkoolituste valikutel lähtutakse sellest.

- 3.4.1. Töötajatel on tagatud võimalus osaleda täiendkoolitustel vähemalt kord kolme kuu jooksul.

3.5. Noortekeskuse personali tööülesanded on määratud töölepinguga ja tööjuhendis.

3.6. Tööandja on välja töötanud noorsootöötaja motivatsiooni- ja tunnustussüsteemi. Igal aastal tunnustatakse noorsootöötajaid tunnustusüritusega ja/või preemiaga.

3.7. Noorsootöötaja on haridusvaldkonna spetsialist mitteformaalse õppe valdkonnas. Noorsootöötaja palga ning puhkeaja tingimused on seotud teiste haridusvaldkonna spetsialistide (nt õpetaja jt) tingimustega.

4. SEADUSANDLUS, DOKUMENTATSIOON JA TURVALISUS

4.1. Noorsootöö on kooskõlas noorsootöö seaduse ja põhimõtetega, riiklikult kehtestatud eesmärkide ja kutse-eetikaga.

4.2. Noortekeskuse jätkusuutlik tegevus põhineb valdkondlikul arengukaval, mille loomisprotsessi on kaasatud nii teisi piirkonnas noortega töötavaid asutusi kui ka noori.

² Isikuandmete kaitse seadus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/130122010011>

³ Noorsootöö seadus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/104072017039>

⁴ Eesti Vabariigi lastekaitse seadus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/106122014003>

⁵ Noorsootöötaja kutsestandard: https://www.entk.ee/sites/default/files/Noorsootootaja_kutsestandard_2018_EST.pdf

⁶ Kutse-eetika noorsootöös: <https://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10667774/lisad/10667802/lisa-4kutseetika-noorsootoospdf>

4.2.1. Arengukava loomisel on arvestatud Eesti noortevaldkonna arengukava⁷ ja Euroopa Liidu⁸ tasandi noorsootöö alusdokumentidega.

4.3. Noortekeskuse tegutsemise aluseks on noortekeskuse põhikiri/põhimäärus, töösisekorra eeskirjad, kohaliku omavalitsuse, volikogu, MTÜ juhatuse korraldused ja määrused.

4.3.1. Kvaliteetse ja eesmärgipärase noorsootöö alusdokumendid on järgmised: noortekeskuse põhikiri/põhimäärus, valdkondlik arengukava, ametijuhendid, teenusstandardid, kodukord, raamatupidamismäärus, palgamäärus, teenuse ostmise leping, tööplaanid, koostöökokkulepped, teavitus- ja kommunikatsioonikava, arhiveerimismäärus, noorte ja noorsootõtajate tunnustuskord, osalejate registreerimismvormid ning teised olulised ja asjakohased dokumendid.

4.4. Noortekeskus lähtub tegevuse planeerimisel arengukavast, millest tulenevalt koostatakse igaaastane noortekeskuse tegevuskava.

4.5. Noortekeskuses viiakse vähemalt kord aastas läbi tagasiside ja rahulolu küsitlusi. Noortel on võimalus arvamust avaldada ja ettepanekuid teha kas anonüümselt, läbi vestluste, ankeetide jms.

4.5.1. Noortekeskus koostab läbiviidud küsitluste, uuringute kokkuvõtteid, mõjuanalüüsi ja esitleb tulemusi nii noortele, valdkonna teistele asutustele, kohalikule omavalitsusele ja kogukonnale.

4.6. Noortekeskuse külastatavuse ja tegevuste kohta kogutakse regulaarselt tõenduspõhist statistikat (nt Logiraamat), et analüüsida noorte osalust, tegevuste vastavust vajadustele, noortekeskuse stabiilsust, kitsaskohti ja väljakutseid.

4.7. Turvalisus noortekeskuses

4.7.1. Ohutusnõuded⁹ – Noorsootöö tegevust puudutavad õigusaktid, mis tagavad ohutu ja turvalise keskkonna.

Näiteid ohutusnõuetest, millega peaks kindlasti kursis olema:

1. rahvatervise seadus ja selle alusel kehtestatud tervisekaitsenõuded:
  - tervisekaitsenõuded noorte püsilaagritele;
  - tervisekaitsenõuded ujulatele, basseinidele ja veekeskustele;
  - muud asjakohased nõuded.
2. tuleohutuse seadus ja selle alusel kehtestatud nõuded;
3. laagri spetsiifikast tulenevad ohutusnõuded tegevuste korraldamiseks;
4. ehitusseadus ja selle alusel kehtestatud nõuded hoonetele, rajatistele ja ruumidele.
5. veeseadus ja selle alusel kehtestatud nõuded joogiveele, kanalisatsioonile, toitlustamisele ja tualeti kasutamisele ning pesemisele.

4.7.2. Noortekeskuses on koostatud töökeskkonna risikianalüüs, on lähtuvalt ohutuse aspektist on läbi mõeldud tööprotsessid ja tegevused, töötajatele on selgitatud juhendamise ja väljaõppe abil, kuidas ohutult tööd teha vastavalt töötervishoiu ja tööohutuse seadustele.

4.7.3. Noortekeskuses on olemas esmaabi andmiseks vajalikud vahendid ja töötajad on läbinud esmaabi koolituse.

4.7.4. Noortekeskuses on olemas ohu olukorras käitumise juhend, toimuvad regulaarsed õppused ja määratud on vastutav isik.

4.7.5. Noortekeskuses on toimiv valvesüsteem, mis võimaldab töötajal hoonest lahkudes ruumid valvestada. Võimalusel on noortekeskuse ruumid ja õueala varustatud valvekaameratega.

⁷ Noortevaldkonna arengukava 2014-2020: <https://entk.ee/nak-veeb/wp-content/uploads/2017/03/NAK-2014-2020-kujundusega.pdf>

⁸ Euroopa Komisjoni Valge Raamat: <https://www.entk.ee/sites/default/files/Euroopa%20noortepoliitika%20Valge%20Raamat.pdf>

⁹ Õpi- ja juhendmaterjalid, ENTK: <https://entk.ee/noorsootoo-korraldamine/noorsootoo-kvaliteedi-arendamine/noorsoototaja-kutse/opi-ja-juhendmaterjalid/>

5. NOORTEKESKUSE TEENUSED

5.1. Noorsootõtaja lähtub oma töös noorsootöö korraldamise põhimõtetest ning rakendab erinevaid tegevusi ja meetodeid sõltuvalt noorsootöö valdkonna eripärast, eesmärgist, sihtgrupist, noorsootöö tegemise kohast ja situatsioonist. Noorsootõtaja on teadlik noorte elu tegelikkusest ja kohalikest oludest, oskab hinnata noore olukorda ja vajadusi, valida ja rakendada sobivaid meetodeid ning analüüsida tehtud töö mõjusust.

5.2. Noorsootöö põhimõtted¹⁰:

- noorsootööd tehakse noorte jaoks ja koos noortega, kaasates neid otsuste tegemisse;
- tingimuste loomisel teadmiste ja oskuste omandamiseks lähtutakse noorte vajadustest ja huvidest;
- noorsootöö põhineb noorte osalusel ja vabal tahtel;
- noorsootöö toetab noorte omaalgatust;
- noorsootöös lähtutakse võrdse kohtlemise, sallivuse ja partnerluse põhimõttest.

5.3. Noortekeskuse ja teenuste loomine on teadlik valik ning eesmärgipärane.

- 5.3.1. Noortekeskuse teenuste loomise aluseks on noorte huvid ja piirkondlikud vajadused, mille põhjal seatakse noortekeskuse töö eesmärgid.
- 5.3.2. Noortekeskuse teenused on võrdselt kättesaadavad kõigile noortele neile sobival koolivälisel ajal.
- 5.3.3. Noortekeskuse avatud ruum on koht, kus noortel on võimalus kohtuda sõpradega, kuulata muusikat, kasutada arvutit, mängida mängu jne.
- 5.3.4. Noorsootõtaja kaasab noori projektide ja programmide ideede väljatöötamise, kirjutamise, läbi viimise ja aruandlusesse. Noortekeskuse toetab noorte initsiatiivi ja pakub projektinõustamist.
- 5.3.5. Noortekeskus on vabatahtliku tegevuse võimaldaja. Noortekeskuses on vabatahtlike noorte võrgustik, kellele pakutakse järjepidevalt töö- ja osalemisvõimalusi, vabatahtlikega sõlmitakse lepingud, kohtutakse regulaarselt aruteludeks. Noorsootõtajad korraldavad vabatahtlikega arutelusid nende saadud oskuste ja kogemuste teemadel ning noored täidavad "Noorte passi".
- 5.3.6. Noortekeskus innustab ja toetab noorte osaluskogude/aktiivgruppide tekkimist ja koordineerimist ning arendab koostööd.
- 5.3.7. Noortekeskus korraldab mobiilset noorsootööd (tänavatöö, töö internetis, noorsootöö tagamine teises piirkonnas, noorsootöö pakkumine noorte kogunemiskohtades).
- 5.3.8. Noortekeskus omab valmisolekut sihtgrupi (NEET noored jt) ja juhtumipõhise noorsootöö läbi viimiseks, tehes koostööd erinevate koostööpartnerite ja võrgustikuliikmetega, sh lastevanematega nii kohalikul kui piirkondlikul tasandil.

5.4. Noorsootöö korraldamise kohustuslikud kompetentsid¹¹.

- 5.4.1. Noorte huvide ja arenguvajaduste kaardistamine.
Uurib noorte huve ja arenguvajadusi nendega suhtluses ning tagasisidet kogudes; arvestab saadud infot igapäevase töö kavandamisel ja annab noortele tagasisidet.
- 5.4.2. Mitteformaalset õpet toetavate tegevuste kavandamine.
Kavandab mitteformaalset õpet vastavalt õpieesmärkidele ja tegevuskavale, arvestades noorte huve ja vajadusi ning soodustades koostöös õppimist.
- 5.4.3. Noorte mitteformaalse õppe toetamine.
Korraldab mitteformaalse õppe tegevusi vastavalt õpieesmärkidele ja tegevuskavale.
- 5.4.4. Mitteformaalses õppes kogetu ja saavutatu mõtestamine koos noortega.
Aitab mitteformaalse õppe raames noortel mõtestada nende õpieesmärkide täitmist, kasutades sobivat meetodit; tunnustab saavutusi.
- 5.4.5. Mitmekesiste noorsootöö keskkondade ja meetodite kasutamine ning arendamine.

¹⁰ Noorsootöö. ENTK: <https://entk.ee/noorsootoo/noorsootoo/>

¹¹ Noorsootõtaja kutsestandard: https://www.entk.ee/sites/default/files/Noorsootootaja_kutsestandard_2018_EST.pdf

- Kaasab noori noorsootöö keskkondadesse, rakendades mitmekesiseid meetodeid.
- 5.4.6. Noorte kaasamine.
Kaasab noori tegevuste planeerimisse ja elluviimisse, arvestades noorte, sh erivajadusega noorte, huve ja vajadusi ning kohandades tingimused nende vajadustele vastavaks, kasutades olemasolevaid juhend- ja/või õppematerjale. Vajadusel küsib nõu ja/või teeb koostööd teiste spetsialistidega.
- 5.4.7. Kodanikuhariduse toetamine.
Toetab haritud kodanikuks kujunemist; motiveerib noori ühiskonnaelus osalema, tutvustab noortele erinevaid osalusvõimalusi.
- 5.4.8. Noorte ettevõtlikkuse toetamine.
Tutvustab noortele ettevõtlikkuse ja omaalgatuse põhimõtteid ja võimalusi, arvestades noorte huvisid ja motiveerides neid; toetab noorte ettevõtlikkust ja omaalgatust, pakkudes noortele noorsootöö tegevuste eestvedamise võimalusi ning toetades/juhendades neid selles.
- 5.4.9. Tervislike ja keskkonnasäästlike eluviiside kujunemise toetamine.
Tutvustab keskkonnasäästlike ja tervislike eluviiside põhimõtteid ja võimalusi, kasutades olemasolevaid juhend- ja/või õppematerjale; toetab erinevate tegevustega noorte tervislike ja keskkonnasäästlike eluviiside kujunemist; märkab tervist mõjutavat (riski)käitumist ja reageerib sellele ajakohaselt, kaasates vajaduse korral spetsialiste.
- 5.4.10. Õiguskuuleka käitumise kujundamine.
Toetab õiguskuulekate hoiakute kujunemist, kasutades olemasolevaid juhend- ja/või õppematerjale; märkab riskikäitumist ja reageerib sellele ajakohaselt, kaasates vajaduse korral spetsialiste.
- 5.4.11. Kultuuridevaheliste kompetentside ja sallivuse arendamine.
Tutvustab noortele kultuuridevahelise suhtlemise põhimõtteid; toetab noortes kultuuridevaheliste kompetentside arengut, pakkudes võimalusi osaleda kultuuridevahelistes/rahvusvahelistes tegevustes nii kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil.
- 5.4.12. Info jagamine noortele¹².
Jagab noortele usaldusväärset infot lähtuvalt noorte vajadustest ja huvidest, suunates huvitatud noori täiendava info või vastavat infot haldava spetsialisti juurde.
- 5.4.13. Noorte digitaalse kirjaoskuse arengu toetamine.
Toetab noorte digikirjaoskuse arengut, kasutades digitehnoloogiat ja digitaalseid vahendeid; teavitab ohtudest internetis.
- 5.4.14. Noorte esmane nõustamine.
Tegeleb noorte esmase nõustamisega, järgides konfidentsiaalsuse nõudeid; vajadusel suunab noore erialaspetsialisti juurde.

6. NOORSOOTÖÖ JA NOORED

6.1. Noor jõuab noortekeskusesse erinevatel põhjustel. Noortekeskuses käivad väga erinevas eas, erineva tausta, arengutaseme ja huvidega noored.

- 6.1.1. Noortekeskusesse tullakse erinevatel põhjustel: konkreetse teabe otsimine, koostöövõrgustiku poolt suunatud, soov õppida ja osaleda infopäevadel, huvitegevuses, konkreetsel sündmusel või kohtuda sõpradega ja sisutada vaba aega.
- 6.1.2. Noortekeskuse esmane ülesanne on kontakti saavutamine noorega ning tema individuaalsetele võimetele ja eelistustele tuginedes pakkuda noorele arendavat mõtestatud tegevust.
- 6.1.3. Noortekeskus aitab arendavalt vaba aega sisustada ka erivajadustega noortel.

¹² Noorteinfo. ENTK: <https://entk.ee/noorsootoo/noorsootoo/noorteinfo/>

- 6.1.4. Noorsootõtaja roll noorte jaoks on erinev - usaldusisikust kuni sõbra vestluskaaslase, eeskuju, juhendaja, toetaja, õpetaja või mentorini.
- 6.1.5. Noorsootõtaja on lähtuvalt noorest abiks piirkonnas tegutsevate huviringide leidmisel ja suunamisel, loob huvitegevuse võimalused noortekeskusesse, teavitab noori olemasolevatest noorteorganisatsioonidest, annab informatsiooni noorteprojektide, algatuste ja võimaluste kohta, korraldab kohtumisi erinevate spetsialistega jne.

6.2. Noortekeskustes on loodud usalduslik, noori toetav ja motiveeriv keskkond.

- 6.2.1. Noortekeskustes tegutsetakse eelarvamustevabas mitteformaalses keskkonnas, kuhu on põimitud vaheldusrikkad tegevused, võimalus ennast arendada noorele sobival viisil, saada toetatud ja abistatud noort huvitavates tegevustes ning tunnustatud.
- 6.2.2. Noortekeskus kaasab, motiveerib ja toetab noorte osalust erinevates noortealgatustes ja fondides. Noorsootõtaja juhendamisel viiakse koos noortega läbi arutelusid, vestlusringe, koosolekuid, mängu, küsitlusi jms, mis aitavad välja selgitada ja ellu viia noorte ideid/algatusi.
- 6.2.3. Noortekeskus on avatud igale noorele ja kujundatud avatud ruumi lahendus, mis võimaldab noorsootõtajal vahetult luua kontakte ja arendada vestlust, õppida tundma noori, kuulda noorte arvamust ning noorte seisukohast olulisi päevakajalisi probleeme, suunata viimaste lahendustele ning toetada noorte algatusi lähtuvalt individuaalsetest vajadustest ja eelistustest.
- 6.2.4. Noortealgatuste nähtavus on vajalik ja oluline, see soodustab noorte omavahelist ja noorsootõtajaga suhtlemist ning uute huvide avastamist teiste noorte eeskujul, võimaldab vahetut noorsootõtaja poolset juhendamist, järelvalvet ja suunamist, toetab suhtlemisharjumust ja ennetab/vähendab tõrjutuse riski.
- 6.2.5. Noortekeskuses on noorte jaoks välja töötatud iga-aastane tunnustussüsteem ja/või -üritus.
- 6.2.6. Noortekeskuse tegevustes osalemise kaudu saab noor õppida ja kogeda vastutustunnet, leida vastuseid küsimustele, nagu tulevane elukutsevalik või kultuuride ja hoiakute erinevused. Lisaks mõista globaliseeruvat ühiskonda, arendada praktilisi oskusi nagu iseseisev õpi- ja noorsootöö võimaluste kavandamine ja elluviimine.
- 6.2.7. Noortekeskuse keskkond aitab noortel leida sõpru ja mõttekaaslasi, loob kogukonnatunde ning seob kodukohaga.
- 6.2.8. Noortekeskus pakub vähemate võimalustega, sh sotsiaalselt tõrjutud noortele võimalusi eduelamiseks ja enesehinnangu tõstmiseks, aitab teha positiivseid otsuseid ja õpetab oma otsuste eest vastutama, mis aitab kaasa koolist väljalangemise ennetamiseks.
- 6.2.9. Noortekeskus aitab läbi praktiliste väljundite, formaalsete ja mitteformaalsete õpivõimaluste kaasa karjäärireenuste kättesaadavuse tõhustamisele ning toetab seeläbi noorte oskuste sidumist tööturu vajadustega.
- 6.2.10. Noortekeskus kasutab oma töös mitteformaalse hariduse võimalusi, mis aitab kaas noorte annete ja võimete varajasele avastamisele, nende stimuleerimisele ning arengu soodustamisele.

7. VÕRGUSTIKUTÖÖ

7.1. Noortekeskusel on oluline roll noort ümbritsevas võrgustikus. Noortekeskus on aktiivne piirkonna noorsootöö korraldamisel ja arengu suunamisel.

- 7.1.1. Noortekeskus kaasab regulaarselt tegevustesse lastevanemaid.
- 7.1.2. Noortekeskus on pidevas infovahetuses nii kohalikul kui piirkondlikul tasandil noortega tegelevate asutustega, et tagada noorte heaolu ja areng (nt regulaarsed ümarlauad jne).
- 7.1.3. Noortekeskus on kursis piirkonna teiste noortega tegelevate asutustes (huvikool, kool, spordikeskus, raamatukogu jt) toimuvaga.
- 7.1.4. Noortekeskus on teenuste/tegevuste planeerimisel kursis piirkonna noorte arvuga, milliseid noorsootöö teenuseid piirkonnas pakutakse, milline on noorte toetuse määr, millised sotsiaalsed probleemid noorte seas domineerivad, millised on noorte huvid ja soovid.

- 7.1.5. Noortekeskus räägib regulaarselt kaasa piirkonna noorte elu kujundavates protsessides ja on partneriks piirkonna arendusdokumentide loomisel. Noortekeskus on oluline partner kohalikule omavalitsusele noorsootöö kvaliteetseks arendamiseks.
- 7.1.6. Noortekeskus kohtub regulaarselt piirkonnas tegutsevate noorteorganisatsioonide ja/või õpilasesinduste, noortevolikoguga, et vahetada informatsiooni, planeerida ühiseid tegevusi ja sündmuseid.
- 7.1.7. Noortekeskus kaasab tegevuste/sündmuste planeerimisse ja korraldamisesse kohalikud kogukonna asutused (kool, rahvamaja, MTÜd, spordikeskus, lasteaed jt).
- 7.1.8. Noortekeskus osaleb nii piirkondlikus, riiklikus kui ka rahvusvahelises võrgustikutöös.

Noortekeskuste peamiste väärtuste KOKKUVÕTE:

Avatud noorsootöö meetodi rakendamine tagab kõikidele noortele nende vaba tahte alusel individuaalsetele võimetele ja eelistustele vastavat arendavat ning mõtestatud tegevust. Noortekeskuste tegevused mõjutavad noori omandama ja kasutama elus vajalikke oskusi ja pädevusi, soodustavad noore algatusvõimet ja ettevõtlikkust, toetavad identiteediotsinguid, sotsialiseerumist ning kujundavad väärtushinnanguid.

Noortekeskuse kompleksne lähenemine loob noorele arendava ja suhtlemist soodustava keskkonna talle sobival kodu- ja koolivälisel ajal. Keskuses pakutavad tegevused soodustavad eelkõige noorte omaalgatust ja mitteformaalset õppimist, kogemuste omandamist läbi tegevuse ja suhtlemise.

Noortekeskuse oluliseks eeliseks võrgustikus ja koostöös on varajane noorte probleemide märkamise võimalikkus ja ajakohaste tegevuste pakkumise paindlikkus. Noortekeskus saab keskenduda kindlale teemale muutes vastavalt vajadusele teenused kas indiviidist või sihtgrupist lähtuvaks ja seeläbi tulemuslikumaks. Eeliseks ja tugevuseks on otsene kontakt noorega tema enda vaba tahte alusel. Noortekeskuse väärtus eelkõige väikestes piirkondades seisneb noorte jaoks teenuste kättesaadavuses ühest asutusest, koostööpartnerite jaoks aga võimaluses jõuda suurema hulga noorteni üheaegselt.

Noored jõuavad noortekeskusesse erinevatel põhjustel. Neid tõmbab noortekeskuse poole võimalus olla koos sõpradega ja teostada oma innovaatilisi ideid. Eduelamuste saamine motiveerib noort ikka ja uuesti tagasi tulema ning endas uusi tahke avastama.

Noortekeskustes tegutsetakse eelarvamustevabas mitteformaalses keskkonnas, kuhu on põimitud vaheldusrikkad tegevused ja võimalus ennast arendada noorele sobival viisil.

Noortekeskus on üks institutsioonidest, mis aitab kaasa inimkapitali kujunemisele ja arendamisele. Täna loodud ja kinnistatud väärtushinnangud ning käitumismustrid mõjutavad kogu ühiskonda tulevikus.

Lisa 1

Avatud noorsootöö meetod

Noortekeskuse üheks põhitunnuseks on avatud noorsootöö põhimõtete rakendamine. Avatud noorsootöö eesmärk on pakkuda noorele inimesele vabatahtlikkuse alusel osalemise võimalusi, et toetada tema aktiivsust ja toimetulekut ühiskondlikus elus.

Lähtuvalt eesmärgist peavad tegevused olema:

- hariduslikud, mis võimaldavad noorel arendada oskusi ja teadmisi;
- võrdseid võimalusi tagavad ehk sobilikud kõigile noortele, olenemata nende hariduslikust, majanduslikust või sotsiaalsest taustast;
- läbi usaldusliku suhte noorsootöötaja ja noore vahel osalemist soodustavad ning julgustavad, et noor sooviks osaleda teda puudutavates otsustusprotsessides;
- noori toetavad, et ta mõistaks ja räägiks kaasa teemade puhul, mis mõjutavad teda ja ühtlasi kogu ühiskonda.

Avatud noorsootöö põhimõtete järgi on noorel inimesel õigus:

- teha erinevaid valikuid ning valida erinevate võimaluste hulgast endale kõige sobivam;
- saada piisavalt toetust, et ta saavutaks oma potentsiaali;
- arendaksid oma väärtusi, suhtumisi ja võimet kriitiliselt analüüsida ümbritsevat maailma ning vajadusel sellele reageerida.

Avatud noorsootöö põhimõtete rakendamiseks kasutatakse avatud noorsootöö meetodit, mis on noortele arendavaks tegevuseks tingimuste loomise vahend, mille korral tegevus:

- on avatud igale noorele seadmata eeltingimusi tema tõekspidamistele, võimetele, oskustele, teadmistele ja rahalistele võimalustele;
- kaasab aktiivselt noori tegevuste algatamisse ning arendamisse;
- võimaldab noorele suhtlemist ja arendavat tegevust talle sobival kodu- ja koolivälisel ajal, seades
- esikohale noore omaalgatuse arendamise ja luues tingimused mitteformaalseks õppimiseks, eelkõige kogemuste omandamiseks läbi tegevuse ja suhtlemise.

Avatud noorsootöö meetodi kasutamise tõttu kasutatakse noortekeskuste nimetuse ees sõna avatud. Lisaks tuntakse noortekeskusi järgmiste nimede all: (lihtsalt) noortekeskus, noortetuba, noortemaja, noortekas, lastekeskus, noorte vaba aja keskus, noorte huvikeskus, vaba aja keskus, noorteklubi, noorte- ja elukestva õppe keskus jmt. Noortekeskuste nimetused on seotud lisaks kasutatavale meetodile ka asukoha, noortekeskuse struktuuri, välimuse ning valdkonna või teenusega, mida soovitakse välja tuua.

Kokkuvõtvalt tagab avatud noorsootöö meetodi rakendamine kõikidele noortele nende vaba tahte alusel individuaalsetele võimetele ja eelistustele vastavat arendavat ning mõtestatud tegevust. Noortekeskuste tegevused mõjutavad noori omandama ja kasutama elus vajalikke oskusi ja pädevusi, soodustavad noore algatusvõimet ja ettevõtlikkust, toetavad identiteediotsinguid, sotsialiseerumist ning kujundavad väärtushinnanguid.